

Forekomst af pårørende til personer med psykisk sygdom og udviklingsforstyrrelser i Danmark

Hvis resultaterne af danske opgørelser og forskningsstudier overføres til nuværende forhold, skønnes konservativt og forsigtigt vurderet, at

- *Mere end 360.000 personer over 18 år er involverede pårørende til personer med psykisk sygdom.*
- *Godt 315.000 er forældre til personer over 18 år med udviklingsforstyrrelser.*
- *Godt 105.000 er forældre til børn og unge under 18 år med udviklingsforstyrrelser.*
- *Mindst 200.000 til 300.000 er børn og unge af forældre med psykisk sygdom og/eller udviklingsforstyrrelser.*
- *Mindst 50.000 er søskende til bror eller søster med psykisk sygdom og/eller udviklingsforstyrrelser i alderen 0-17 år.*

Tallene ovenfor kan ikke lægges sammen. Ovenstående estimer er baseret på forskellige danske opgørelser, datagrundlag, metoder og forskningsstudier som præsenteres kortfattet nedenfor. Udvalgte opgørelser gør det muligt at se forekomsten for andre typer pårørenderelationer. For nærmere uddybning af datagrundlag, metode og forbehold* mv. kan henledes til bemærkninger og referencerne med direkte hyperlink til artikler og opgørelser.

Med *involverede pårørende* hentydes til at have familie, venner eller bekendte, der har brug for støtte eller hjælp til at klare dagligdagen pga. psykisk sygdom, og har angivet at være involveret i at hjælpe som følge heraf (VIVE, 2025).

Dette arbejdspapir ajourføres løbende på baggrund af ny viden og opdaterede opgørelser.

Voksne pårørende

- 23 pct. af pårørende over 18 år angiver psykisk sygdom som årsag til nærtståendes støttebehov, hvilket svarer til 503.489 personer som er pårørende til personer med psykisk sygdom i bred forstand. Indkredset til pårørende som har angivet at være involveret i at hjælpe som følge heraf, svarer 24 pct. eller svarende til 361.928 involverede pårørende. (VIVE, 2025, Danmarks Statistik & Bedre Psykiatri beregninger).
- 12 pct. af pårørende over 18 år angiver Kognitivt handicap/funktionsnedsættelse (fx ADHD, autisme, udviklingshæmning) som årsag til nærtståendes støttebehov, hvilket svarer til 262.690 personer i bred forstand. Indkredset til pårørende som har angivet at være involveret i at hjælpe som følge heraf, svarer 12 pct. hvilket svarer til 180.964 involverede pårørende. Se fodnote vedr. forbehold*. (VIVE, 2025, Danmarks Statistik & Bedre Psykiatri beregninger).
- 1.166.542 personer er voksne pårørende over 18 år til personer i kontakt med psykiatrien inden for de seneste fem år. Det gælder både patienter med psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser. Pårørende inkluderer unikke forældre, børn, søskende og partner. (Sundhedsdatastyrelsen, 2024)
- 952.950 danskere er samlet set pårørende til ADHD/ADD/ASF i 2025 uanset aldersgruppe. Pårørende inkluderer forældre, børn, søskende og partner uanset alder. ASF-populationen består af personer, der i perioden fra 1. januar 1999 til 1. januar i opgørelsesåret har haft en sygehuskontakt med en aktions- eller bidiagnose. ADHD(ADD)-populationen består af personer, der i perioden fra 1. januar 1999 til 1. januar i opgørelsesåret har haft en sygehuskontakt med en aktions- eller bidiagnose eller som har indløst mindst én recept på ADHD-medicin. 315.487 danskere er forældre til personer med udviklingsforstyrrelser over 18 år. 105.320 danskere er forældre til barn/ung under 18 år med udviklingsforstyrrelser. Tallene kan ikke lægges sammen. Se også for øvrige relationer i opgørelsen. (Sundhedsdatastyrelsen, 2026).

Børn som pårørende

- Landsdækkende undersøgelse viste, at 24,2 pct. af patienterne, der blev behandlet på psykiatriske hospitaler i Danmark mellem 2020 og 2022, havde mindreårige børn, hvilket svarer til 82.597 unikke børn under 18 år. (Heuckendorff et al 2025)
- Ca. 333.000 børn i Danmark mellem 0-17 år har mindst én forælder med psykisk sygdom. (Bedre Psykiatri 2020 & Epinion 2020)
- 211.892 unikke børn og unge er pårørende i alderen 0-17 år til patienter som har været i kontakt med psykiatrien inden for de seneste fem år. Det gælder både patienter med psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser. (Sundhedsdatastyrelsen, 2024)
- To ud af fem børn (39,1 pct) svarende til 432.535 personer i alderen 0-16 år i Danmark har mindst én forælder med en psykisk lidelse i bred forstand. Mindre alvorlige psykiske lidelser hos forældre (23,5 pct.) var mere almindelige end moderate (13,5 pct) og svære psykiske lidelser hos forældre (2,2 pct.). I alt havde 12,8% af børnene mindst én forælder, der var blevet diagnosticeret med en psykisk lidelse på hospitalet hvilket svarer til 55.364 personer. 15,7 procent af de børn og unge der indgik i undersøgelsen havde mindst en forælder med moderat til svær psykisk sygdom. I hele tal svare dette til omkring 173.000 børn. Studiet inkluderer både primært og sekundært sundhedsvæsen dvs. almen praksis, privat psykiater og psykolog samt psykofarmaka. (Christesen et al, 2021).

Søskende som pårørende

- Mindst 52.300 børn og unge er søskende til barn/ung i alderen 0-17årige som er registreret med psykiatriske diagnoser og/eller udviklingsforstyrrelser på enten psykiatrisk eller somatisk sygehus inden for 5 forudgående år. 26 pct. af søskende har selv fået registeret en psykiatrisk diagnose inden for de seneste 10 år. (Bedre Psykiatri, 2022 & Social- og Indenrigsministeriets Benchmarkingenhed, 2020)

*Forbehold vedr. udviklingsforstyrrelser: VIVE 2025

Forbehold vedrørende VIVE 2025 kortlægningen. VIVE oplyser, at pårørende-målgrupperne kan ikke lægges sammen, da der er flere, der har angivet at være pårørende i begge grupper. Der er 815 (involverede) pårørende, der har angivet, at de har en nærtstående med kognitivt handicap. 23 pct. af pårørende til nærtstående med kognitivt handicap har ikke angivet nogen specifik årsag. 60 pct. har angivet en specifik årsag og de resterende har angivet to eller tre specifikke årsager, hvor mulighederne er ADHD, autisme og udviklingshæmning. Der er også nogen, som har angivet ADHD/ADD, autisme og udviklingshæmning uden at have angivet kognitivt handicap. Det noteres i VIVE rapporten, at de fem hyppigst rapporterede specifikke årsager til nærtståendes hjælpebehov udgøres af ADHD/ADD: 26 pct. og Autism 20 pct.

Om komorbiditet vedr. ADHD, autisme og udviklingshæmning

Iflg. WHO ICD-10. *Psyriske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser (F00-F99)* kategoriseres ADHD forstyrrelserne under F90-98 Afdæds- og følelsesmæssige forstyrrelser opstået i barndom og adolecens, og autismeforstyrrelser under F80-89 Psyriske udviklingsforstyrrelser, mens udviklingshæmning vedrører F70-79 Mental retardering. (Sundhedsstyrelsen, 2022)

Undersøgelser peger på, at omkring 30 pct. af børn og unge, der får en autisme-diagnose, også udviser symptomer på ADHD, mens omkring 25 pct. af børn og unge, der får en ADHD-diagnose, også udviser symptomer på autisme¹. Andre undersøgelser viser, at ca. 85 pct. af børn med ADHD har mindst én anden diagnose, mens ca. 60 pct. har mindst to, mens voksne, som først diagnosticeres med ADHD i voksenalderen, har i gennemsnit 2½ psykisk diagnose ud over ADHD-diagnosen. De hyppigste andre diagnoser udover ADHD er adfærdsförstyrrelser, søvnforstyrrelser, udviklingsforstyrrelser, indlæringsvanskeligheder, angst og depression. Tics og Tourettes og OCD ses også, og der er en del, der udvikler et misbrug^{2,3}. ADHD optræder også hos mennesker med udviklingshandicap, og det endda i højere og mere alvorlig grad. Man skønner, at lidelsen optræder hos 7-18 pct. af mennesker med udviklingshandicap, afhængigt af funktionsniveau iflg. Center for oligofrenipsykiatri⁴.

International forskning påviser, at (ADHD) er en almindelig neurodevelopmental forstyrrelse med en højere forekomst⁵ og større risiko⁶ blandt personer med intellektuel funktionsnedsættelse sammenlignet med deres jævnaldrende uden en sådan funktionsnedsættelse⁷. Forekomsten af ADHD hos personer med intellektuel funktionsnedsættelse er cirka 20 pct. i kliniske prøver, selvom estimerne varierer betydeligt mellem forskellige studier⁸. Foruden har studier vist, at næsten 70 pct. af personer med intellektuel funktionsnedsættelse og ADHD også opfylder de diagnostiske kriterier for autismespektrumforstyrrelse (ASF)⁹. Iflg. AutismeForeningen er der mange komorbiditeter som optræder samtidig med autisme, hvor ADHD/ADD, angst og udviklingshæmning er nogle af de mest omtalte. Omkring en ud af tolv (8,2 pct) personer med ASF har samtidig en udviklingshæmning¹⁰.

Referencer

-
- ¹ VIVE 2023 Virksomme indsatser til børn og unge med autisme og/eller ADHD En videnskortlægning. weblink <https://www.sbst.dk/Me-dia/638198318506911543/Virksomme%20indsatser%20til%20b%C3%B8rn%20og%20unge%20med%20autisme%20ogeller%20ADHD.pdf>
 - ² ADHD foreningen – ADHD og andre diagnoser. weblink <https://adhd.dk/udredning-og-adhd/adhd-og-andre-diagnoser/>
 - ³ Sundhedsstyrelsen 2014 ADHD hos børn og unge - en fortsat udfordring. Rational farmakoterapi nr. 6, 2014 weblink: <https://www.sst.dk/da/udgivel-ser/2014/Rational-Farmakoterapi-6-2014/ADHD-hos-boern-og-unge---en-fortsat-udfordring>
 - ⁴ Center for Oligofrenipsykiatri – ADHD. Weblink: <https://oligo.nu/psyriske-lidelser/adhd-og-udviklingshandicap/>
<https://adhd.dk/voksne-med-adhd/livet-med-adhd/adhd-og-udviklingshaemning/>
 - ⁵ Perera, B., McCarthy, J., & Courtenay, K. (2022). Assessing and managing attention-deficit hyperactivity disorder in people with intellectual disability. *BJPsych Advances*, 28(6), 363–370. <https://doi.org/10.1192/bja.2022.23>
 - ⁶ Neece, C. L., Baker, B. L., Blacher, J., & Crnic, K. A. (2011). Attention-deficit/hyperactivity disorder among children with and without intellectual disability: an examination across time. *Journal of intellectual disability research : JIDR*, 55(7), 623–635. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2011.01416.x>
 - ⁷ Hastings, R. P., Beck, A., Daley, D., & Hill, C. (2005). Symptoms of ADHD and their correlates in children with intellectual disabilities. *Research in developmental disabilities*, 26(5), 456–468. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2004.10.003>
 - ⁸ Perera, B., McCarthy, J., & Courtenay, K. (2022). Assessing and managing attention-deficit hyperactivity disorder in people with intellectual disability. *BJPsych Advances*, 28(6), 363–370. <https://doi.org/10.1192/bja.2022.23>
 - ⁹ Perera B, Chen J, Korb L, et al (2021) Patterns of comorbidity and psychopharmacology in adults with intellectual disability and attention deficit hyperactivity disorder: an UK national cross-sectional audit. *Expert Opinion on Pharmacotherapy*, 22: 1071–8.
 - ¹⁰ Autism i tal 2024 Publikation fra AutismeForeningen. Weblink: <https://www.autismeForeningen.dk/media/buxcvs3h/autisme-i-tal-2024.pdf>